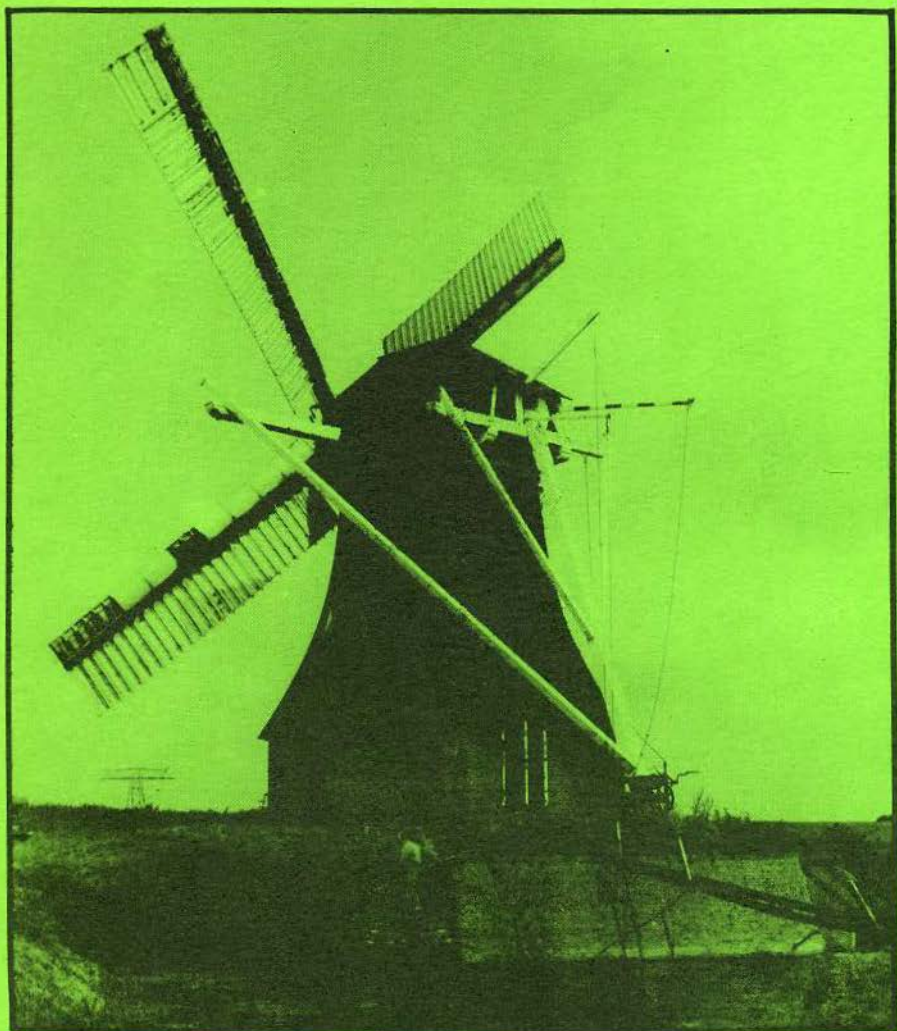

de zelfzwichter ²³

3|81

Bij de voorplaat

U ziet hier de Westerse Molen bij Nieuw Scheemda. Deze achtkante bovenkruier werd in 1862 gebouwd, ter vervanging van een dat jaar afgebrande molen uit 1798, op de oude fundamenteën door molenmaker Kamphuis te Nieuwolda.

De vlucht bedraagt 21,80 meter en de molen is uitgerust met twee vijzels.

Sinds 1878 fungeerde de windmolen, die eigendom is van het waterschap Oldeambt, als hulpkracht bij een in dienst gesteld stoomgemaal. Sinds 1964 werd het gemaal aangedreven door een dieselmotor. In 1967 werd de gehele bemaling overgenomen door het nieuwe gemaal Rodetil.

In 1969 werden ook de woning en het stoomgemaal afgebroken. De molen is nu een zgn. B.W.O.-molen, hetgeen betekent, dat de molen kan worden ingezet als het motor-gemaal door energieschaarste of andere onverhoopte omstandigheden mocht uitvallen. De laatste molenaar was de heer Hassing, nu bemaalt vrijwillig molenaar G.S.J. Murris de molen.

Verderop in deze Zelfzwichter vindt U een interview met hem. Ook op deze molen bent U van harte welkom. Maakt U vooraf wel even een afspraak met de molenaar, dan komt U in elk geval niet voor een dichte deur. Z'n adres is: Elzenlaan 11, 9674 BP Win-schoten. Tel.: 05970 - 14363.

De zelfzwichter — jaargang 6, nummer 23

Redactie: B. Jongsma, Groningen
Derk Jan Tinga,
Groningen.

Vormgeving: Derk Jan Tinga

Druk: Gron. Stichting Voor Soc.
en Cultureel Werk.

Redactieadres: Postbus 213
9700 AE Groningen

Dit is het adres voor alle post
bestemd voor de Vereniging Vrien-
den van de Groninger Molens en
de Stichting Groninger Molen-
vrienden.

'De Zelfzwichter' is het orgaan
van de vereniging en de stichting
en verschijnt vier keer per jaar.

In deze zelfzwichter:

In Memoriam watermolenaar Van der Veen	2
Tentoonstellingsnieuws	6
Excursie naar de Zaan	7
Gesprek met Gerard Murris	12
Mühlenmuseum Gifhorn	16
De Zwakkenburger	17
Rapport Molenonderhoud	19
Vereniging v. Molenmakers	19
Molennieuws	20
Over Molenverzamelingen	21
Fietstochten langs molens	24
Bijeenkomst Vrijwilligers	24

de zelfzwichter

Redactioneel

Gelukkig is er gereageerd op de oproep in de vorige Zelfzwichter waarin om versterking van de redactie werd gevraagd.

We kunnen echter nog steeds de kopij, gestuurd door lezers, zeer goed gebruiken!

Weet U iets over molens, molenaars of molenmakers te vertellen, schrijf het ons dan. Ook als U graag eens iets over een bepaald onderwerp zou willen lezen in onze Zelfzwichter of U heeft andere ideeën of voorstellen over zaken het molengebied betreffende, laat het ons weten!

In de volgende Zelfzwichter zult U waarschijnlijk de eerste resultaten van onze oproep al kunnen merken. Dan hopen we de nieuwe redactieleden ook aan U te kunnen voorstellen.

Najaarsvergadering

Op veler verzoek, wordt onze najaarsvergadering dit jaar in cultureel centrum 'De Klinker' in Winschoten gehouden.

Dat gaat gebeuren op donderdagavond 12 november 1981, aanvang waarschijnlijk om 8 uur.

We hopen U die avond een afwisselend programma te kunnen bieden, met dia's, film en een verkoopstand. U kunt natuurlijk weer van alles kopen en ruilen.

Hou die datum alvast vrij! U krijgt nog bericht over de avond met nadere gegevens. Er worden pogingen in het werk gesteld, een film over Engelse molens te laten draaien, als de prijs daarvan tenminste niet te hoog is voor onze vereniging.

In elk geval krijgt U Groninger molens te zien!

De gehele avond is trouwens vooral bedoeld om ook bij een breder publiek enthousiasme voor het molenbehoud te kweken. Komt allen en neemt ook vrienden en kennissen mee. Het belooft nu al een gezellige avond te worden. Koffie wordt U natuurlijk ook door onze vereniging aangeboden!

-- 0 --

In Memoriam watermolenaar Van der Veen

Op 3 augustus 1981 is, na een ernstige ziekte, watermolenaar R. van der Veen overleden.

Dhr. Van der Veen is meer dan 26 jaar lang molenaar geweest op de poldermolen 'De Meervogel' van de Noorderhoeksmeersterpolder nabij Garrelsweer. Daarvoor was hij ook al als molenaar werkzaam, eigenlijk al van kindsbeen af, want ook zijn vader Hidde was molenaar. Die was eerst begonnen als molenaarsknecht op de wipmolen van Den Horn en op Middelstum en Niebert. In ongeveer 1913 werd Hidde molenaar op 'De Kriegsman' te Hogemeeden. Daar heeft hij tot 1958 gewoond. In 1921 werd z'n zoon geboren.

Toen z'n zoon een jaar of tien was, mocht hij 'De Kriegsman' al wel eens bedienen van z'n vader.

Tot 1946 heeft de molen uitsluitend met twee zeilroeden gedraaid. Uit die tijd stamt nog het volgende verhaal. 's Morgens was de molen opgezeild, er waren toen buien uit het noord-westen.

Van der Veen aan het kruien

Plotseling werd de lucht zwart als roet. De molen werd uitgespannen, het onderste zeil zat er nog op. De bui trok echter verder, zonder dat er harde wind kwam. De molen werd toen maar weer vol opgezeild omdat er toch gemalen moest worden.

Ondertussen was de volgende bui genaderd, maar die ging wel gepaard met harde windstoten, zodat na de bui de windborden bij de burens op het land lagen.

In 1946 is dhr. Van der Veen getrouwd. Een paar jaar later werd hij watermolenaar op watermolen 'De Ruimte' bij Tinallinge. Z'n zoon Piet (nu watermolenaar op 'De Jonge Held' bij Slapers-til) werd daar geboren.

In de acht jaar dat hij daar molenaar was, is de bliksem wel eens ingeslagen, maar dat heeft gelukkig nooit brand tot gevolg gehad, al gaf het volgens zoon Piet wel een verschrikkelijke knal als de bliksem in sloeg.

Ook z'n vrouw moest de molen natuurlijk wel eens bedienen, zoals vaak in molenaarsgezinnen gebeurt.

Dat z'n vrouw ook van wanten weet, blijkt nog wel uit de uitroep van haar man, die van ongeveer een halve kilometer afstand de molen zag draaien en uitriep: 'Duvel wicht, nait haarder Griet!'

In 1955 ging Van der Veen van de molen in Tinallinge af. Daarna ging hij naar Garrelseweert, naar de molen van de Noorder-

De Kriegsman te Hogemeeden

hoeksmeerster polder, 'De Meervogel', zoals hij later door zoon Piet gedoopt werd. De molen van Tinallinge is later, op 28 februari 1967 helaas afgebrand.

Bij 'De Meervogel' lag 2.70 ha land, waarover de molenaar kon beschikken. Van het muldersvak, dat bij hem een aangeboren iets was, viel niet te leven, daarom was hij blij met dat stuk land. 's Winters ging hij dan nog riet snijden. Vóór het graven van het Eemskanaal was de polder (nu 600 ha) veel groter en werd dan ook niet alleen met die ene molen bemalen. Er stond nog een tweede molen vlak naast, ongeveer op de plek, waar tegenwoordig het elektrisch gemaal staat. Die molen is in 1911 afgebroken.

Als vervangende hulpkracht is er toen ook nog gebruik gemaakt van een stoomgemaal en een locomobiel.

Tegenwoordig is er het elektrisch gemaal. Dat was echter eigenlijk niets voor Van der Veen, die een windmolenaar in hart en nieren was. De knop omzetten en draaien kan iedereen.

Daarom ging het hem ook zo aan het hart, dat de molen zo achteruitging, nadat vooral de storm van 1976 zware schade had toegebracht aan de kleppen van de zelfzwichting.

De molen is toen nog twee jaar aan het 'landmeten' geweest (met 1 roe draaien) en is in 1978 definitief stilgezet.

In die laatste storm vlogen de kleppen over het huis heen, dat naast de molen staat, door de geweldige kracht van de wind.

De heer Van der Veen heeft steeds bij het waterschap Fivelingo aangedrongen op onderhoud en herstel van de Meervogel, die vanaf 1801 het water in de polder op peil moest houden.

De polder ligt bovendien nogal laag, zodat er als het land al een beetje nat was, maar enkele tientallen millimeters regen hoefden te vallen of de zaak liep onder.

Van der Veen heeft eens uitgerekend, dat hem dat hoogstens een keer of vijftien in die hele tijd, dat hij de polder bemalen heeft, overkomen is.

Voor de rest was peil bij hem peil. Een eis, waaraan hij

De Meervogel, Hoeksmeer

steeds naar vermogen heeft voldaan.

Voor de vader moet het wel een grote voldoening zijn geweest, toen één van z'n zoons besloot om ook molenaar te worden.

Die was ongeveer 22 jaar, toen de oude molenaar Zijlema, die toen 75 jaar was, besloot van de watermolen bij Leegkerk te vertrekken, en hij het werk kon overnemen.

De heren Bos, De Groot en Bolhuis van het waterschap Westerkwartier, toen 'Jonge Held', hebben Piet toen als watermolenaar aangenomen in café Noordhof.

Voor z'n vak als molenaar heeft z'n vader, de heer R. van der Veen zich z'n hele leven ingezet en er zou voor hem, die zó van een draaiende molen genoot dan ook geen groter eerbetoon kunnen zijn, dan een geheel in de oude glorie herstellde 'Meervogel', die weer zoals vanouds z'n water in de Oude Wijmers jaagt.

Tentoonstellingsnieuws

Onze vereniging presenteerde zich van 9 t/m 13 september op de beurs 'Allerhande' te Zuidlaren. Een beeld van die beurs en van onze stand daar, ziet U hieronder.

Ook nemen wij deel met een stand aan de Allerheiligenmarkt te Winschoten op 2 november aanstaande. Onze bestuursleden De Jong en Dijk, die zelden op de tentoonstellingen ontbreken, zijn altijd vol lof over de markt in Winschoten, niet in het minste over de sfeer en de organisatie aldaar.

In het waterschapshuis van Duurswold te Siddeburen zal op 29 september 1981 een open dag worden gehouden. Dan zal ook iets worden getoond op het gebied van molens.

Onze vereniging verleent daaraan haar medewerking.

Zo nu en dan is het nodig wat vernieuwingen in onze stand door te voeren. Wie heeft daarvoor iets. We denken vooral aan een geslaagde, draaibare model-molen. Uw kosten worden vergoed. Over model-molens gesproken, weet U, dat onze vereniging daarvoor tekeningen kan leveren. Te bevragen bij B. Dijk, tel. 05903 - 1722.

Onze stand op de beurs

Excursie naar de Zaan

Op zaterdag 12 september vertrokken we (voor de tweede keer in ons bestaan als molenvereniging) naar de Zaanstreek.

De tocht was georganiseerd door de heer B. Dijk.

Het vertrek was 's morgens om kwart over acht vanaf het hoofdstation in Groningen met 53 deelnemers verdeeld over een touringcar en een VW-busje. Het was eerst nog wat heilig, maar de vooruitzichten van het KNMI luiden gunstig: OZO - wind en zonnige perioden.

En inderdaad begon ter hoogte van Marum de zon een beetje door de mist te breken.

De eerste (zichtbare) poldermolen passeerden we aan onze linkerhand ter hoogte van Wartena. Er zouden er die dag nog vele volgen. (We telden die dag ongeveer 45 à 50 molens).

Bij Marrum zagen we bijvoorbeeld een spinnekopje en een poldermolen vanuit de bus. Het is jammer, dat het eerste type in Groningen niet meer voor komt (uitgezonderd natuurlijk in Wedderveer, waar er nog eentje staat, een latenzager op een schuur, die misschien nog eens weer in de oude glorie zal worden hersteld.)

In Franeker passeerden we rechts van de weg, vlak voor een kruispunt het spinnekopje, dat vooral bekendheid geniet, doordat het dwarsgetuigd is, d.w.z. hekwerk aan weerszijden van de roe. Op de afsluitdijk kon je aan het IJsselmeer zien, dat het toch wel waaide. Er zaten kleine groepjes grote mantelmeeuwen op de dijk met de kop in de wind.

In Den Oever, waar we molen 'de Hoop' zagen, een grondzeiler, namen we koffie in Hotel Zomerdijk.

De mist was ondertussen opgetrokken en het werd mooi weer.

Vanuit de bus zagen we aan weerskanten van de weg vele binnenkruiers, waarvan er ook verscheidene draaiden.

De huizen en boerderijen in Noord Holland zijn ook van een speciaal type: min of meer vierkant gebouwd met een piramidevormig dak, gedeeltelijk met riet en pannen gedekt, het zgn. stolp-type.

Om kwart voor twaalf kwamen we bij de papiermolen 'De Schoolmeester' aan, die draaide met vier volle zeilen, ongeveer dertig à veertig enden.

De molenaar, Arie Butterman, stond al op ons te wachten. Er was niet zo geweldig veel wind, zodat twee van de vier kapstampers geschorst waren. De stamperbak draaide rond via een krabbelwerk. Het oude ambacht van papiermaker, dat hier beoefend wordt, is een lust voor oog en oor.

De Schoolmeester is in 1692 gebouwd en ingericht voor het vervaardigen van pakpapieren uit voddën. Sinds 1965 wordt er uitsluitend Wit Zaanse Bord gemaakt, gebruikt voor het maken van aquarellen en tekeningen e.d. (Het formaat bedraagt 62 x 72 cm, te bestellen bij de Stichting Windmolen Compagnie, Lagedijk 39, 1544 BE Zaandijk.)

Hoe komt iemand als Arie Butterman er toe molenaar te worden?

Puur toeval: destijds was hij leerling van de bedrijfsschool van een grote papierfabriek. Hij deed toen stage gedurende vier weken in de Schoolmeester bij de toenmalige molenaar Klaas Knaap. In die tijd werd hij enthousiast voor de molen.

Na afloop van de stage besloot hij het molenaarsdiploma te

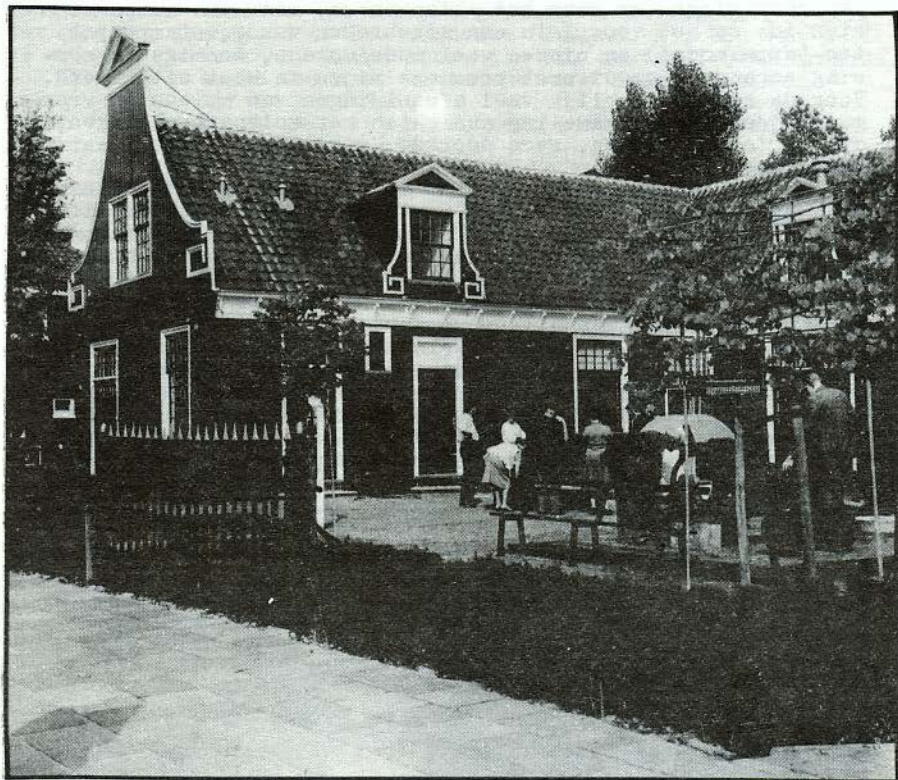

De Schoolmeester (op de achtergrond)

halen. Hij was toen 18 jaar en kwam met het diploma op zak weer terug op De Schoolmeester, om door molenaar Knaap te worden ingewerkt als diens opvolger.

Het papier wordt gemaakt van $\frac{2}{3}$ deel wit katoen en $\frac{1}{3}$ deel vlas of hennep. De lompen die de molen binnenkomen, worden eerst in een soort snijkamer van knopen etc. ontdaan. Met behulp van een gebogen mes worden ze daarna aan kleine flarden gesneden. Dit werd vroeger meestal door vrouwen en kinderen gedaan, nu doet de molenaar het zelf.

Vervolgens worden de lompen met de hennep of het vlas gemengd. Dan komt het mengsel in de kuipen met de kapstampers (een soort lange beitels) die het, met windkracht, langzaam fijnstampen. Als het fijn genoeg is, dan komt het mengsel in een Hollander, een ovale bak met scherpe messen en een ongelijke bodem, waar het mengsel met water tot een soort pap gemaakt wordt. Vroeger werd dan het mengsel uit de bak geschept met een zeef met een losse lijst. Door de zeef te 'koetsen', d.w.z. te schudden, zakte het water weg, en hield je papier over, dat vervolgens op de koetsstoel werd gelegd en afgedekt met een laag vilt. Dit handgeschepte papier wordt echter niet meer gemaakt.

Het pittoreske Molenmuseum

Tegenwoordig wordt de papiermassa via een transportgoot naar een machine geleid waar een soort rondgaande band van gaas de natte papiermassa van het overvloedige water ontdoet. Vervolgens komt het op een houten rol, waar het met de hand op maat wordt gesneden en na een paar omwentelingen, waarbij het papier iedere keer een laagje dikker wordt, uiteindelijk wordt afgenomen en op de koetsstoel wordt gelegd. Hierna komen de nog natte vellen onder een droogpers, die met de hand wordt aangedraaid. Eventueel kan het papier nog van een gladde laag worden voorzien door het door de 'kalander' te halen (een soort mangel). Vervolgens worden de vellen papier te drogen gehangen in een droogschuur. Er is daar plaats voor dertig- à veertigduizend vellen, die opgehangen kunnen worden op drooglijnen. Luiken in de zijwanden kunnen tegen elkaar worden opengezet, om de wind vrije doorgang te verlenen. Omstreeks één uur 's middags verlieten we het met riet gedekte zeskant van De Scholmeester om een goed verzorgde koffie-maaltijd te gaan genieten in Hotel De Prins te Westzaan.

Van daar gingen we naar het molenmuseum, waar van alles te zien is: op het voorplein een afgebroken askop, stamperpotten (appelmodel) en binnen veel modelmolens, sommige in mes-sing en andere op uiterst precieze wijze in hout uitgevoerd. Voor de rest natuurlijk veel afbeeldingen van molens in vroeger tijden. De verzameling ansichten met molenaafbeeldingen, die er te koop waren, werd door de Groninger bezoekers aardig gedecimeerd.

Daarna volgde een bezoek aan het molencomplex van de Zaanse Schans, waar ieder naar eigen inzicht het geheel anderhalf uur kon bekijken. Ondanks dat niet alle molens draaiden, was er zoveel te zien, dat anderhalf uur maar krap bemeten bleek. De molens die draaiden, waren 'De Kat', 'De Bonte Hen' en 'De Bleeke Dood' benevens enige weidemolentjes in de weilanden rondom. Eigenlijk was alleen verfmolen 'De Kat' maar voor publiek toegankelijk, maar enkele ondernemende Groningers kregen het ook voor elkaar, toegang te verkrijgen tot Olie-molen 'De Bonte Hen', dankzij de vriendelijke molenaar. Deze molen is gebouwd met onderdelen van de vroegere molen 'De Koperslager' en was in vol bedrijf. De verwarmde en fijngezeven (d.m.v. kantstenen) zaadmassa wordt in een soort zakjes gedaan, waarna d.m.v. heien en wiggen de olie er uit wordt geperst. Het is wel te begrijpen, dat bijna alle vroegere olieslagers

langzamerhand doof werden van het gestamp in de molen. Het was erg jammer, dat 'De Gekroonde Poelenburg', één van de weinige paltrok-houtzaagmolens, die nog bestaan, niet draaide. Ook De Zoeker en De Ooievaar lieten de wind door de hekken gaan, zonder haar te benutten. Molen 'De Os' heeft geen kap meer, maar zal in de toekomst misschien nog eens hersteld worden. De meeste molens hebben een riet gedekte kap en achtkant en een gepotdekselde onderbouw, ofwel lichtgroen geverfd, ofwel zo dik met teer ingesmeerd, dat die er als het ware met dikke klodders op zit. Ook geen wonder na zoveel jaren. Vermolen 'De Kat' maakt pigmenten uit mineralen en verfhouten. Dit is één van de oudste industrieën, welke langs de Zaan beoefend werden vanaf ongeveer 1600. De aangevoerde verfhout-soorten werden eerst door de molenaars met bijl en kapmessen tot grove spanen gehakt. Daarna nam de molen met de 'kapperij' het zwaardere werk over. De kapperij was een zeer zware houten kuip met tandring, die langzaam ronddraaide. Drie of vier stampers met kapmessen hakten de spaanders fijn. Onder de drie à vier ton zware kantstenen werd het verfhout dan verder tot poeder vermalen.

Oliemolen De Bonte Hen

Via een schuif komt het poeder onder de vloer terecht, waar een transportvijzel het poeder naar de 'schepperij' vervoert, dit is een lange ketting met schepbakjes. Vervolgens wordt het omhooggebracht en in een prismavormige draaiende zeef gegooit, de zogenaamde 'buul'. Het verpoeder werd vervolgens in witte houten vaten verpakt en verkocht om o.a. stoffen mee te verven. Later kwamen er ook nog de zgn. 'mineraalmolens' bij, die alleen stoffen als oker, krijt, amaril en loodwit vermaalden. Die hadden dan ook geen kapperij. De kleine houten 'stenen', werden vroeger in 'De Rietvink' te Wormer gebruikt om blauwsel mee te malen (voor de witte was!). Molen 'De Bleeke Dood' heeft onder de stelling een bord, met daarop afgebeeld een skelet op een molensteen, met daarbij als macaber opschrift: 'Ik ben het einde van het leven, een ieder zij tot mij bereid, door volop arbeid hier te geven, weet dat ik werk te allen tijd'. Langs de kleine straatjes staan houten huisjes met mooi aangelegde tuinen. Er waren winkeltjes, een klokkenmuseum, een klompenmakerij met een sleepheiling en een Malle Jan, zodat er eigenlijk voor iedereen wel iets te zien was. Bij mosterdmolen 'De Huisman' (ook al weer met een fraai opschrift: 'Hier kreeg een kippenvrijer een huisman tot berijder' met als afbeelding een haan, die bereden wordt door een 'huisman') kon je eventueel een potje echte 'molen-mosterd' kopen, de molen zelf was echter niet te bezichtigen i.v.m. de voorschriften van de Keuringsdienst van Waren. Nadat diverse mensen hun foto, die bij aankomst was gemaakt door een meisje, tegen betaling in ontvangst hadden genomen, ging de tocht via Hoorn-Enkhuizen over de nieuwe dijk van de Markerwaard naar Lelystad. In Nagele (NOP) hebben we voor de laatste keer gestopt, om nog een drankje te gebruiken. Om precies 8 uur 's avonds kwamen we weer te Groningen aan. We kunnen ook deze keer weer terugzien op een zeer geslaagde molentocht en we verheugen ons alvast weer op de volgende!

L.H. Brink
D.J. Tinga

Gesprek met Gerard Murris

Op de voorpagina heeft U al een beetje kennis kunnen maken met vrijwillig molenaar Gerard Murris. Daar staat hij voor z'n molen in de Westerse Molenpolder bij Scheemda, kroos en waterplanten voor de vijzel weg te trekken. Hoe is Murris eigenlijk in het molenaarswereldje verzeild geraakt?

Bij z'n zwager, Henk Muda zag hij de cursus van Den Besten, over de opleiding tot watermolenaar, en aangezien hij zelf een technische opleiding had genoten (hts), was hij onmiddellijk erg geïnteresseerd in die opleiding. Hij hoorde toen ook, dat er een opleiding werd gegeven bij Dhr. Dijk in Aduard. In die zelfde tijd las hij heel toevallig, dat er bij hem in de buurt (hij woont in Winschoten) ook een opleiding werd gegeven. Er stond nl. een advertentie in het Nieuwsblad van het Noorden van de Molenwerkgroep Oost-Groningen, waarin nieuwe

cursisten werden opgeroepen.

Zo kwam hij bij de heer Bos in Bellingwolde in opleiding. Dat was in 1976. Op dat moment waren er ook al andere vrijwilligers in opleiding, nl. dhr. en mevr. Santema, Roelf Groeneveld en Erik Krijger. In die tijd werd er theoreties in Onstwedde gegeven. De lessen op de molen waren één keer per veertien dagen. De molen van Bellingwolde had in die tijd nog maar twee zeilen en nog geen fokwieken, zoals tegenwoordig. Er werden voor de vrijwilligers ook kleine excursies in de omgeving gemaakt, om ook met andere molentypes kennis te kunnen maken. Zo werd er onder andere eens een excursie naar Ost-Friesland gemaakt, naar Spetzerfehn, de standerd van Papenburg (met zgn. timmermansroe, wieken die met de wijzers van de klok mee draaien), en de grote korenmolen van Mitlingmark, die op dat moment net onder handen zou worden genomen voor een herstelbeurt.

In Vriescheloo draaide toen molenaar Bunk en ook daar werd een gedeelte van de opleiding gevolgd. Ook maakte Gerard samen met andere vrijwilligers eens een excursie naar de Westerse Molen bij Scheemda, de molen, waar hij nu zelf op draait. In die tijd bemaalde vrijwilliger Buiskool uit Blijham de molen nog. Langzamerhand had hij zoveel kennis van de molen gekregen, dat hij erover begon te denken, aan te vragen voor het examen. Om de puntjes op de i te zetten ging hij daarna naar dhr. Dijk in Vierhuizen. Dat was eind 1978. Z'n eerste examen deed hij in Noordlaren op de korenmolen aldaar, maar door te veel zeil en daardoor te lang vangen, zakte hij helaas. Bovendien is het zo, dat als je als vrijwilliger enigszins onzeker bent, de examencommissie je nog harder aan de tand gaat voelen, zodat het geheel een enigszins onaangename indruk op je achterlaat. Gerard ging echter geenszins bij de pakken neer zitten en vervolgde z'n opleiding bij de heer Dijk in Vierhuizen. In die tijd was er met de Vereniging een excursie naar Friesland waar ook weer enige ervaring met verschillende molentypes kon worden opgedaan.

Z'n hele vakantie dat jaar heeft hij gebruikt om allerlei verschillende molens in Nederland te bezoeken.

Zo zag hij voor het eerst een trommelvang, de torenmolens van Lienden en Zeddam en standerdmolens in de Betuwe. De wipmolens in Zuid Holland waren over het algemeen moeilijk bereikbaar, dat varieerde nl. van een afgelegen ligging, tot bordjes, met daarop 'Wacht U voor de hond'. Ook heeft hij toen voor het eerst een paltrok-molen gezien, nl. in Haarlem-Schalkwijk, 'De Eenhoorn', met de bekende ringmuur en rollen en de paraplu-stokken. In het natuurmonument De Weerribben bekeek hij een tjasker. De museummolen in De Schermer was de eerste keer, dat hij voet zette binnen een grote Hollandse binnenkruier. Vooral de grote ruimte onder de kap valt je dan op. Op die molen mocht hij ook een zeil voorleggen.

Eind 1979 deed hij weer examen, nu op 'De Enterprise'te Kolham. Daarvoor had hij al enkele proeflessen gevolgd van vrijwilliger Hans Walstra. Die keer lukte het wel, en het voorjaar daarna (in 1980) kon hij z'n diploma in ontvangst nemen in Hotel Krasnapolski in Amsterdam op een algemene vergadering van 'De Hollandsche Molen'.

Ten tijde van het examen had hij al van vrijwilliger Buiskool

Gerard voor z'n molen

gehoord, dat die waarschijnlijk van de Westerse Molen af zou gaan (dhr. Buiskool verzorgt nu de opleiding van vrijwilligers te Vriescheloo).

Er volgde een gesprek met voorzitter P.O. Lindenberg en secr. C.G. Wagenaar en de heer Schuur van het waterschap Oldambt. Daar werd Gerard aangenomen als nieuwe Vrijwillig Molenaar op De Westerse Molen.

In z'n dagelijkse werk is Gerard in dienst van Prov. Waterstaat betrokken bij het beheer en het onderhoud van de prov. wegen. Z'n molen staat aan het Buiten Nieuwediep, dat van Rodetil naar 't Waar loopt, en uitkomt in het Termunterzijldiep. De molen ligt aan de vroegere Noord Ooster Lokaal Spoorbaan, waarvan alleen een gedeelte van de spoordijk nog rest. Het is een B.W.O.-molen, doordat de molen niet de enige bemaling op de polder is, maar er ook een groot gemaal bij Rodetil staat.

De molen is voorzien van zelfzwichting en dat heeft zo z'n voordelen, vindt Gerard.

De molen is echter uitermate slecht bereikbaar. Alleen via het terrein van landbouwer Knottnerus aan de Hamrikkerweg leidt er een redelijk berijdbare weg naar de molen. Je gaat dan over een betonnen weg dwars door het veld, de laatste tweehonderd meter moet je via het maaipad.

Die slechte bereikbaarheid en afgelegen ligging zorgen er ook voor, dat de jeugd de molen kennelijk een uitstekend clubhuis vindt, hetgeen vroeger nogal te merken viel aan de vernielingen die er werden aangericht. Tegenwoordig is dat echter een heel stuk moeilijker geworden, aangezien er nu zware bouten voor de deuren zijn aangebracht en ook de vijzelbakken en de wateruitloop van hekken en luiken zijn voorzien, die het binnendringen van ongewenste mensen moeten zien te voorkomen. Dit schijnt inderdaad aardig te lukken.

De afgelegen ligging kwam o.a. op de afgelopen Nationale Molen-dag goed tot uiting: Murris kreeg slechts vijf bezoekers.

Er zijn echter ook wel eens twee keer dertig kinderen op bezoek geweest, die samen met een onderwijzer een bezoek aan het waterschap brachten. Ondanks de weinige bezoekers merkt Gerard toch, dat de mensen waarderen, dat ze de molen zien draaien. Zo doen sommige mensen, die met hun auto in de verte over de weg rijden, de lampen wel eens aan en uit, ten teken van sympathie. Die eenzaamheid vindt Gerard toch eigenlijk niet zo heel erg, want, zegt hij, de mensen, die toch komen, hebben er iets voor over en zijn dus ook veel geïnteresseerder. De molen zal waarschijnlijk in de toekomst in de Molenstichting Oldambt worden opgenomen. De onderhoudstoestand van de molen binnen is goed, de maalvaardigheid ook, maar de Van Busselneus is er zo goed als af, en ook zou de molen een kwastje verf goed kunnen gebruiken.

Gerard kan echt van z'n molen genieten; soms loopt hij, als de molen draait een eindje het land in, om van een afstand naar de molen te kijken.

Wat vindt hij van een korenmolen? Tja, een korenmolen brengt ergens veel meer werk met zich mee, bovendien is er tegenwoordig voor een vrijwilliger meestal niet veel meer te malen. Een korenmolen geeft veel meer stof en rompslomp. Daar staat dan natuurlijk wel tegenover, dat een watermolen meestal moeilijker bereikbaar is, vooral in zijn geval.

In de toekomst lijkt het hem nog wel eens interessant om in Winschoten op een van de dan waarschijnlijk herstelde korenmolens te gaan draaien.

Maar toch trekt z'n poldermolen hem eigenlijk meer.

Wilt U een enthousiaste molenliefhebber tijdens het uitoefenen van z'n hobby ontmoeten? Op de omslag staan adres en telefoonnummer van Gerard!

D.J. Tinga

Internationales Mühlenmuseum te Gifhorn / BRD

Tijdens een korte vakantie in de Harz werd me verteld, dat er in Gifhorn, boven Braunschweig, een molennuseum moest zijn. Dit maakte mij erg nieuwsgierig en - alhoewel niet zo dichtbij - ging ik er direct een bezoek brengen. Onderweg waren diverse molenbouwwallen te zien, echter niet één complete molen.

En in Gifhorn vonden we dan het 'Internationales Mühlenmuseum' aan de Bromer Strasse. Het eerste wat je opvalt is de ingang: een soort houten poort met daarachter de bergkorenmolens (in Duitsland een 'Berghollander'), de 'Immanuel'.

Deze molen heeft borstroeden, die opgehekt zijn voor zeilen. (Borstroeden zijn houten roeden, die bestaan uit een middenstuk, met daaraan vast twee houten uiteinden. Dit werd vroeger veel gedaan, omdat de meeste bomen niet lang genoeg waren voor de complete wiek, red.)

De in Duitsland zo bekende windroos ontbreekt ook hier niet.

Verder zijn aanwezig twee koppels stenen, beide niet compleet en dus ook niet maalvaardig. Het bouwjaar is 1848.

Deze molen was aangekocht door Axel Springer, die hem ten dele liet restaureren, maar hem later weer te koop aanbood, waarbij ook belangstelling uit Nederland moet zijn geweest.

Gelukkig - zo staat te lezen - bleef hij voor Duitsland gespaard en werd hij hier weer opgebouwd.

De andere molen is een open standerdmolen met zelfzachtende roeden en een staart. Deze molen is uitgerust met een koppel stenen en geheel maalvaardig. De molen heet 'Viktoria', gebouwd in 1882 door molenaar Schoof in Osloss in de buurt van Gifhorn. Hij werd in 1980 overgeplaatst naar het museum.

De derde molen is een waterradmolen. Het terrein is nogal golvend, waardoor er een plas aangelegd kon worden om de molen aan te drijven.

Deze molen stond aan de Waldbach in het Lesachtal in Oost-Tirol; de leeftijd was niet bekend, maar wordt geschat op driehonderd jaar. Hij is uitgerust met een maalstoel en een kollergang voor het grof malen van gerst, haver en boekweit. Deze molen werd in 1979 in het museum opgebouwd door Oswald Greer uit Idelsberg, Oost Tirol.

Het museumgebouw is een mooi gebouw, opgetrokken in boerenstijl en achthonderd vierkante meter groot.

Het staat vol met molenmodellen van alle soorten molens van over de gehele wereld; verder staan er een kollergang en molenonderdelen en toebehoren als stenen, bilhamers, molenboeken etc. Het is werkelijk de moeite waard.

De eigenaar die dit alles heeft gemaakt of verzameld - de heer Horst Wrobel - vertelde mij, dat de volgende molen een kopie zal zijn van de grote Galleriehollander (stellingmolen) van de in de oorlog verwoeste 'Sans Souci' in Berlijn. De grote moeilijkheid is, dat in deze hoek van Duitsland geen molenmaker meer te vinden is.

Gifhorn ligt te ver voor een dagtocht, maar aan hen, die hun vakantie in de Harz of op de Lüneburgerheide doorbrengen, kan ik dit museum warm aanbevelen.

T. de Jong

De geondulineerde
Zwakkenburger

De Zwakkenburger water & winddicht

Onze vereniging is de zeshonderd-leden-grens ruim gepasseerd, waarvoor we erg dankbaar zijn. We stomen - of moet ik zeggen we waaien - langzaam maar zeker naar de duizend leden. Om dat te halen hebben we al onze leden nodig. Probeer U alle molenliefhebbers in Uw omgeving warm te maken voor onze vereniging!

Een sterke vereniging komt onze molens ten goede. De huidige economische teruggang zal ook zijn weerslag op onze molens hebben. Sommige molens zullen langer op hun restauratie moeten wachten dan eerst werd gedacht. Evenwel kunnen we door conservering veel behouden.

Onlangs hebben wij de poldermolen van de vroegere Zwakkenburger- en Ellersvelderpolder geconserveerd door het achtkant en de kap met onduline-platen te beleggen. Ondulineplaten, die een zekere buigzaamheid bezitten, lenen zich daar goed voor. De poldermolen (nr. 141 in het Groninger Molenboek) is tegenwoordig eigendom van het waterschap Westerkwartier, waarmee we in goede verstandhouding samenwerken.

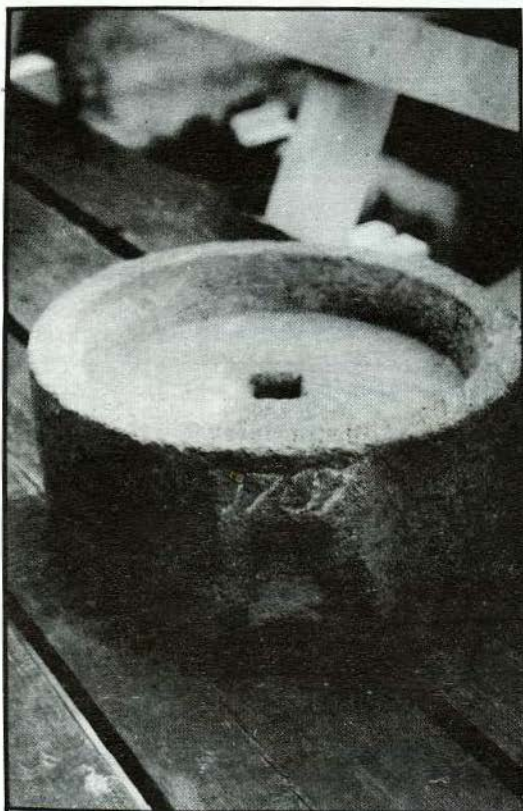
U ziet op de bijgaande foto onze onderhoudsploeg druk in actie. Persoonlijke inzet kan veel geld besparen. Wilt U hiervoor ook iets van Uw vrije tijd afstaan, meld U zich dan bij de heer

B. Dijk, technisch adviseur en instructeur van vrijwillige molenaars in opleiding, Aduarderdiep 3, 9833 TG Den Ham.
Het telefoonnummer van de heer Dijk is 05903 - 1722.

T. de Jong

Onze handmolen

In de vorige Zelfzwichter besteedden we enige aandacht aan de ligger van een handmolen, die in ons bezit is gekomen (blz. 26 en 27). Na een tip van ons lid P. van Dijken te Uithuizen bleek, dat de heer C. Wierenga, Wierdstraat 15 te Uithuizen, op wiens erf de steen werd gevonden, onze vereniging de geschikste instantie vond om de steen gratis aan over te dragen.

Onze handmolen

Voorzover we kunnen nagaan is deze handmolen uit 1707 de oudste molen in onze provincie. De vondst van deze steen mag voor dit gebied als uniek worden beschouwd. De bijgaande foto toont hem op de stelling van onze lesmolen 'De Onderneming' te Vierhuizen.

Het vermoeden bestaat, dat het een mosterdmolen is geweest. De looper, die tussen de opstaande rand draaide, had twee ringen om hem er uit te tillen, plus een handvat om hem rond te draaien. (Blijkens een foto uit het boek Niedersächsische Mühlengeschichte) Teneinde de handmolen op beurzen, tentoonstellingen e.d. instructiever te laten overkomen, hebben wij aan een duitse vakman opdracht gegeven een kopie van de looper te vervaardigen.

T. de Jong

Najaarsvergadering Gilde

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars zal zijn najaarsvergadering houden op 10 oktober 1981 in de Buitensociëteit te Zwolle. Het ochtendgedeelte van de vergadering zal om 11.00 uur beginnen. Het grootste gedeelte van de middag zal in beslag worden genomen door de vertoning van de 1½ uur durende geluidsfilm over de verplaatsing van de Krimstermolen in de provincie Groningen.

Een aantal Groninger Molenvrienden zag deze film, gemaakt door Derk Jan Tinga, op onze najaarsvergadering van 20 nov. jl.

Rapport molenonderhoud

Tijdens de vierde contactdag voor molenorganisaties, gehouden op 7 november 1980 te Alkmaar, hield ir. Hans de Nie uit Woltersum een voordracht over de voorlopige resultaten van een door hem ingesteld onderzoek inzake het onderhoud van molens in ons land. Bij die gelegenheid werd verdere uitwerking toegezegd.

Thans is het rapport 'De toekomst van het onderhoud van molens' gereedgekomen.

De Vereniging De Hollandsche Molen heeft nu een aantal deskundigen uitgenodigd om het rapport te bespreken. Deze bespreking zal plaatsvinden op 22 september te Utrecht.

De heer De Nie maakte voor het samenstellen van het rapport onder meer een uitvoerige studie van de gegevens, die beschikbaar konden worden gesteld door de Provinciale Groninger Molencommissie. Ook de secretaris van die commissie is tot vorenbedoelde bespreking uitgenodigd.

Vereniging van molenmakersbedrijven

In 1980 is door de werkcommissie van de Provinciale Molencommissie van Zuid-Holland aandacht besteed - en heeft overleg plaatsgevonden met de opleidingspromotor van het Hoofdbedrijf-schap Ambachten en het Ministerie van Economische Zaken - aan het tot stand brengen van een vereniging van molenmakers.

Overwegingen die pleiten voor het oprichten van zo'n vereniging gelden voor geheel Nederland. Punten zijn: de werkgelegenheid in het molenmakersvak, bedrijfsopvolging, het op peil houden van vakkenis, enz.

De Hollandsche Molen heeft nu een oproep gericht tot de molenmakerijen in Nederland en moleninstanties om te proberen of het oprichten van zo'n vereniging wil slagen. De bijeenkomst zal plaatsvinden op woensdag 28 oktober 1981 te 13.30 uur in motel Maarsbergen te Maarsbergen.

Molennieuws

Er is weinig aanleiding deze keer veel ruimte op te nemen voor nieuwtjes over molenrestauraties. Aanvullend op de vorige Zelfzwichter kunnen we meedelen, dat aan de molenmakerij Bremer inmiddels opdracht is gegeven de watermolen De Eendracht te Sebaldeburen te herstellen. Ten onrechte deelden we vorige keer mee, dat ook de opdracht voor het herstel van de poldermolen De Dellen te 't Waar aan molenmakerij Roemeling & Molema zou zijn verstrekt. Echter is wel de medewerking van de Dienst Landinrichting, gemeente en provincie verzekerd, maar op een gegeven moment werd duidelijk, dat er ook nog een officiële beschikking van het ministerie van CRM noodzakelijk was. De Molenstichting Oldambt werkt nu aan het wegnemen van dit laatste beletsel. Uiteraard naderen andere op gang zijnde restauraties hun voltooiing. De Aeolus te Adorp heeft nu weer een volledig wickenkruis, uitgerust met zelfzwichting. Vele voorbijgangers van de molen Wilhelmina te Noorderhogebrug zien terstond dat deze molen nu een afwerking van het muurwerk heeft gekregen, die vergelijkbaar is met die van de korenmolens De Hoop van de erven Ekkelkamp te Haren. De gemeente Zuidhorn staat, wat de verdere restauratie van de korenmolens Ebenhaëzer te Enumatil betreft, voor financiële problemen. Het is helaas duidelijk geworden, dat de opname van herstellposten, die vooraf werd verricht door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de Provinciale Groninger Molencommissie, vollediger had moeten zijn. Het meest nabij staat de voltooiing van de restauratie van de korenmolens De Lelie te Eenrum. De oplevering zal zijn op 23 september. De Stichting Groninger Molenvrienden zal deze molen - en ook de korenmolens van Pieterburen, van de gemeente Eenrum in eigendom overnemen. Wij vermoeden, dat de opening en overdracht van de Lelie niet geruisloos zal verlopen. Om onzerzijds aan de fleur een bijdrage te geven, hebben wij voor De Lelie een nieuwe baard (oftewel bief) laten maken. We vonden molenmaker Chr. Bremer bereid een gebeeldhouwde baard te vervaardigen (zie actiefoto!). De heer Bremer is vrijetijds-houtbewerker geworden. Hij draait mee in een club van houtbewerkers te Eelde. Hun werkstukken werden in de eerste helft van september tentoongesteld in de bibliotheek te Eelde. Daarbij trok de grote - 3,80 meter lange, fraai gebeeldhouwde en geverfde - baard veel belangstelling. Tegelijk was daar ook enige verdere documen-

Molenmaker Chr. Bremer bij het vervaardigen van de baard

tatie aanwezig over De Lelie en over onze vereniging. In de volgende Zelfzwichter zullen wij ook een artikel van de heer B. van der Veen Czn. opnemen over de vroegere molens in de gemeente Eenrum.

Over molenverzamelingen

In deze vaste rubriek behandelt de heer C.E. van der Horst recentelijk verschenen publicaties op molengebied.

1. In het personeelsblad van de Provincie Groningen, 'Proatboudel', 5e jrg. nr 6 van 1981 verscheen van de hand van ons bestuurslid dhr. B. Jongsma een tweetal artikelen met als titel 'Nationale Molendag 1981' en 'Groninger Molenboek 1981'. Eerst genoemd artikel is verluchtigd met 2 foto-afbeeldingen.

2. Van de bekende molenboekenschrijver dhr. A. Bicker Caarten verscheen weer een fraai gebonden boekje 'Stenen poldermolens in Rijnland' - Bijdrage tot de kennis van de windwatermolens in het Hoogheemraadschap van Rijnland'. Zaltbommel 1981, afm: 15 x 21 cm, voorzien van vele, vaak heel mooie afbeeldingen. Het aantal pag's bedraagt 111 stuks. De prijs van dit boek is hoog, o.i. zelfs te hoog, nl. f 46,50 incl. porto-kosten.

3. Ook uit Duitsland is weer molennieuws te melden. Hier verscheen in 1980 het boek: 'Windmühlen am Niederrhein' door H.U. Kress und H. Wenzel.

Gebonden boek in het formaat 23 x 32 cm, een fors boek dus met veel en vaak grote, afbeeldingen, maar ook van kale, ontakelde rompen (peperbus). In Duitsland wordt nog maar weinig aan molenbehoud gedaan.

Een onvergetelijke fout van het boek vinden wij, dat de omslagfoto verkeerd om is afgedrukt, een hinderlijk gegeven dat zeker in een molenboek niet thuis hoort! Voor liefhebbers van buitenlandse molenboeken is het een begerenswaardig bezit. Het is verkrijgbaar bij o.a. de Fa. Gijssbers en Van Loon, Bakkerstraat 7-7a te Arnhem voor de prijs van f 52,- franko. Het aantal pagina's bedraagt 160 stuks.

4. Jacques Vandewattyne, een Waalse Belg, heeft een erg aardig boekje geschreven, getiteld: 'Les Moulins tournent encore...' Uitgegeven te Mons, septembre 1980, 83 pag's met vele illustraties, waaronder foto's en vlotte schetsjes. De prijs is Bfr. 195, en het is te bestellen door overmaking van dit bedrag naar gironr. 370.0890147-65 t.n.v. de bank Brussel Lambert, te Mons (Bergen) met vermelding van de titel van dit boekje.

5. Het houdt niet op met nieuwe uitgaven op molen-gebied: voor ons ligt een gebonden platenboek met als titel 'Molens' en als toevoeging 'Mills - Mühlen - Moulins' - een eerste kennismaking met een boeiend fenomeen', geschreven en samengesteld door de Zaankanter Klaas Woudt. Uitgegeven bij Bekking BV te Amersfoort in dit jaar. De druk werd verzorgd door Kunstdrukkerij Mercurius te Wormerveer en dit komt het voornamelijk platenboek, zeer ten goede. Het boek, de titel zegt het al, is bedoeld voor de leek op molengebied, de tekst is bondig en eenvoudig gebleven. De grote charme van het boek zijn dan ook de bijzonder fraaie afbeeldingen waarvan vele in prachtige kleuren. Ook de afbeeldingen en reproducties van schilderijen zijn heel mooi. Met genoegen zal men dit boek doorbladeren. Het boek besluit met een 25- tal molentochten door ons land, terwijl ook een bouwtekening voor een tuilmolen is opgenomen.

Jammer is, dat bij veel afbeeldingen niet vermeld wordt om welke molen het gaat. Voorts doet de titel vermoeden, dat de tekst in alle moderne talen vermeld wordt, dit is echter geenszins het geval! Achter in het boek is in deze talen een korte samenvatting van slechts 2 pagina's per taal opgenomen. Dit boek met een formaat van 25 x 23 cm en 112 pagina's is verkrijgbaar bij de boekhandel, de prijs is redelijk t.w. f 29,50.

6. Onder dezelfde titel 'Molens' ontvingen wij ter recensie

de 5e geheel herziene druk van het ondertussen wel zeer bekende boek van de in 1976 overleden oud-voorzitter van de Ver. De Hollandsche Molen, Ir. F. Stokhuyzen.

Voor zover ons bekend heeft nog nimmer eerder een molenboek een 5e druk beleefd. Wij spreken dan ook over een heel bijzonder molenboek, dat praktisch alle gewenste gegevens over molens weergeeft. Niet voor niets is het verplichte literatuur voor vrijwillige molenaars in opleiding! Wij hebben deze 5e druk eens vergeleken met de eerste druk uit 1962 en dan valt direct op, dat deze jongste uitgave is verrijkt met aanzienlijk meer foto's. Recente foto's ook met veel malende (dus in de zeilen staande) molens. Ook de tekst is aangepast, zo wordt er in de eerste druk geschreven over een 70-tal molens dat is uitgerust met fokwieken, in de laatste druk zijn dat er al ruim 100!

Over de houtzaagmolen is belangrijk meer verteld en verder is er een geheel nieuw hoofdstuk over water(rad)molens toegevoegd. De proefnemingen met nieuwe wieksystemen zijn tot de jongste tijd bijgewerkt.

Kortom: dit is een boek, dat elke molenvriend in bezit moet hebben. Het boek heeft een formaat van 17 x 25 cm, is helaas niet gebonden, heeft 200 pagina's op fraai papier.

Uitgave Fibula-Van Dishoeck te Haarlem.

Verkrijgbaar bij de boekhandel. Prijs f 22,50. Aardig te vermelden is nog, dat de prijs van uitgave 1 voor leden van de Hollandsche Molen f 3,50 bedroeg.

O, die gulden van ons toch!

7. Na een lange rustpoze is bij 'Het Gilde van Vrijwillige Molenaars' weer een nieuwe uitgave verschenen 'Informatie nr. XV'. Het behandelt 'De Fokwiek' van Ir. P.L. Fauël. Het is verluchtigd met technische tekeningen en enige foto's Verkrijgbaar voor leden en donateurs van het Gilde, maar waarschijnlijk ook wel los te koop. Het secretariaat is ondergebracht bij dhr. D.J. Braay, H. Gerhardstraat 203, 1502 CE Zaandam.

8. Vroeg in het voorjaar verscheen een fraai gebonden boek van de hand van Ing. P.W.E.A. van Bussel: 'Korenmolens van Ambacht tot Industrie'. Dit boek behandelt voornamelijk de techniek van het malen van koren vanaf de windmolen tot en met de moderne maaltechniek. Het is bestemd voor de vakman en de vrijwillige molenaar die ook daadwerkelijk met zijn molen wil gaan malen. Zeer fraai verzorgd boek met een afm. van 18 x 25 cm.

457 pagina's dik en met vele illustraties. Prijs f 75,- en verkrijgbaar bij Bura Boeken te Eindhoven.

C.E. van der Horst
September 1981

Fietstochten langs molens

Het bestuur van de Vereniging Vrienden van de Groninger Molens heeft besloten, de molen in al zijn verscheidenheid en schoonheid ook door het organiseren van fietstochten onder de aandacht te brengen.

De eerste fietstocht zal worden gehouden op zaterdag 3 oktober aanstaande.

De start zal - naar keuze van de deelnemer - bij één van de contrôleposten zijn. Bij één van de molens langs de route dus. Het inschrijfgeld bedraagt f 2,50. Start vanaf 10.00 uur.

De tocht voert langs de korenmolen 'Germania' te Thesinge, de watermolen 'De Noordermolen' te Noorddijk, de korenmolen 'De Stormvogel' te Loppersum en de houtzaagmolen 'Fram' te Woltersum. De fietsers krijgen een beschrijving en een kaartje mee.

Behalve op de molens langs de route, vestigt de organisator van de fietstocht - het bestuurslid dr. C. Pik - ook de aandacht op andere objecten.

De route is bovendien landschappelijk gezien erg fraai.

Bij de genoemde molens kan men zijn kaart bij de (vrijwillige) molenaar laten afstempelen.

Zij die de tocht volbrengen ontvangen een lepeltje met een molen-afbeelding.

Als deze tocht naar wens verloopt, zullen ook volgende tochten (ook in andere delen van de provincie) worden georganiseerd.

Het bestuur heeft aan de plaatselijke pers en aan de VVV-kantoren gevraagd, aandacht aan de molentocht te besteden.

Bijeenkomst vrijwilligers

Op zaterdagmiddag 31 oktober 1981 te 14.00 uur zullen de vrijwillige molenaars weer een bijeenkomst hebben, deze keer te Woltersum. In een plaatselijke gelegenheid begint op dat tijdstip de ontmoeting.

Naast deze bijeenkomst vindt ook een bezoek aan de houtzaagmolen 'Fram' plaats.

Vooraf voor de vrijwilligers-in-opleiding is deze bijeenkomst aan te raden, maar ook voor de reeds geslaagden en de instructeurs vormen de bijeenkomsten altijd een goede gelegenheid, eens met elkaar van gedachten te wisselen over allerlei zaken. De middag zal weer worden georganiseerd door Hans Walstra, vrijwilliger op de 'Enterprise' te Kolham.

ondergetekende,

naam:

adres:

postcode:

woonplaats:

meldt zich aan als lid van de vereniging
vrienden van de groninger molens
tegen een jaarlijkse contributie van f 15,-

handtekening:

**vereniging vrienden van
de groninger molens**

postbus 213

9700 AE groningen

wordt ook lid!

U kunt Uw bijdrage voldoen op girorekening nummer 3866034 t.n.v.
penn.mr. van de vereniging vrienden van de groninger molens,
dhr. J. van Dijk, Maluslaan 100, Groningen.

En vindt U het jammer, deze Zelfzwichter te verknippen, dan is
een telefoontje ook voldoende. U kunt ons bereiken op de nummers:
05903-1722, (U krijgt dan dhr. Dijk aan de lijn), 050-778633,
(het telefoonnummer van de penningmeester van de vereniging,
dhr. J. van Dijk).

